

УДК 37.091.31-059.2]:355.232

Андрій Кравченко,
кандидат педагогічних наук,
Військовий інститут
телекомунікацій та інформатизації
імені Героїв Крут Військовий коледж
сержантського складу
<https://orcid.org/0009-0005-0065-0876>

Іван Кравченко,
кандидат педагогічних наук, доцент
Харківський національний університет
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
<https://orcid.org/0000-0001-6114-4591>
DOI: 10.33099/2617-1775/2023-02/158-167

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТІВ У ВИЩОМУ ВІЙСЬКОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті автори представляють педагогічний потенціал та практичний стан організації і змісту діяльності військових навчально-виховних груп (ВНВГ) у сучасному військовому закладі вищої освіти. Проаналізовано практичний стан діяльності офіцерів курсантських підрозділів з формування військових навчально-виховних груп у військових закладах вищої освіти. Акцентовано увагу на наявні негативні процеси, які відбуваються у ВНВГ, що сформовані на ненаукових засадах. Уточнено й модифіковано педагогічний потенціал військової навчально-виховної групи. Підкреслено, що відсутність наукового підходу до формування військових навчально-виховних груп негативно позначається на результативності навчання курсантів та усіх питаннях військової служби. Наголошено, що формування військових навчально-виховних груп у військовому закладі вищої освіти це комплексне багатоцільове завдання яке вимагає від офіцерського складу глибоких знань основ військової педагогіки та психології.

Ключові слова: курсант; викладач; офіцер; військовий заклад вищої освіти; військова навчально-виховна група; педагогічний потенціал.

Постановка проблеми. Аналіз практичного стану діяльності військової навчально-виховної групи в сучасному військовому закладі вищої освіти дає підставу стверджувати, що стан навчання, військова дисципліна, несення вартової та внутрішньої служби, оцінка взаємостосунків між курсантами групи не відповідають вимогам сьогодення щодо підвищення рівня професіоналізму Збройних Сил України.

Психологічна підготовка до цього часу ще не знайшла свого місця в системі всебічного вишколу, підготовці військ у поєднанні з недостатніми педагогічними навичками курсантів і слухачів закладів вищої освіти, вона серйозно впливає на загальний рівень підготовки особового складу, забезпеченні належного морально-психологічного стану підрозділів загалом і особистості військовослужбовців зокрема. Це ж саме стосується і педагогічної підготовки. Аналіз помилок, що допускають офіцери в практичній діяльності, свідчить перш за все про недостатній рівень їхніх педагогічних знань та відсутність основних компонентів педагогічної готовності до роботи з

особовим складом. Становище, що склалось у військово-педагогічній практиці, потребує принципово нових наукових підходів до педагогічної освіти у військових закладах вищої освіти.

Процес формування військових груп дотепер є недостатньо науково обґрунтованим, їх педагогічний потенціал залишається не реалізованим на практиці, що обертається втратами у навчанні і вихованні курсантів, гальмує формування сучасних офіцерських кадрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема досліджувалася в таких головних напрямках: соціально-психологічному (Г.В. Ложкін, В.І. Осьодло, Г.Д. Темко, та ін.); співвідношення формальних і неформальних груп, динаміка їх розвитку (М.Й. Варій, В.В. Стасюк та ін.); управління групами (О.Г. Процепко, В.В. Ягупов та ін.).

Віддаючи їм належне, слід зазначити, що науковий пошук більшості військових педагогів і психологів щодо навчально-виховних груп (Л.В. Олійник, В.І. Осьодло, В.В. Стасюк, В.В. Ягупов та ін.) був спрямований переважно на виявлення можливості і здатності цих об'єднань протидіяти деструктивним негативним явищам і впливам, підтримувати необхідний рівень дисципліни.

Теоретичну основу статті склали наукові положення щодо реформування та розвитку Збройних Сил України (О.І. Затинайко, М.І. Науменко, М.І. Нещадим, О.Г. Проценко, В.В. Ягупов); теорії колективу і групи (В.О. Сухомлинський); теорії діяльності і розвитку особистості (В.І. Осьодло, В.О. Моляко).

Мета статті полягає в розкритті педагогічного потенціалу та практичного стану організації і змісту діяльності навчально-виховних груп у сучасному військовому закладі освіти.

Методи дослідження. Теоретичні: (логіко-теоретичний, зіставно-порівняльний, структурування, моделювання, прогнозування), що дозволили розглядати педагогічні явища і процеси, соціально-педагогічні факти на етапах аналізу і синтезу наукових джерел, уточнення і розвитку основних теоретичних понять; емпіричні: (включене спостереження, аналіз документації письмове та усне опитування) з метою вивчення особистості курсанта, виявлення педагогічних умов формування військових груп; (соціометрії, тестування, експертної оцінки та самооцінки) для характеристики системи засобів формування груп; систематизації та узагальнення досвіду, педагогічний експеримент.

Виклад основного матеріалу. Специфіка військового навчального закладу така, що кожний новий навчальний рік у ньому розпочинається в оновленому складі. Приблизно 25 % курсантів інституту поповнюють ряди офіцерських кадрів ЗС України, і такий же відсоток учорашніх школярів, учнів технікумів, коледжів, солдат строкової служби вступають до військового закладу вищої освіти на навчання.

У юнаків, що вступили до військового закладу вищої освіти, вченими і практиками зафіксовані диспропорції між соціальним і психофізіологічним дозріванням, уповільнення процесу соціалізації, виникнення суперечностей у вольовій і моральній сферах, споживацькі настрої, егоцентризм, культ жорстокості й сили, що породжує виникнення позастатутних взаємин,

неформальних мікрогруп і лідерів, веде до розрізненості групи, створює загрозу цілісності єдиного військового організму.

У той же час процес соціалізації особистості в силу відомих причин сповільнився, що позначилося на ослабленні соціального й особистісного контролю молодих людей над своїми вчинками. Реально самостійний соціальний досвід юнак уперше одержує в Збройних силах, де часто суперечності у вольовій і моральній сферах молодих людей розв'язуються на тлі турбот і труднощів військової служби.

Таким чином, іноді до військових навчально-виховних груп потрапляють особи, які слабо соціально адаптовані, можуть негативно впливати на навчальну групу в цілому. Далеко не кожний першокурсник з успіхом включається в життя військового навчального закладу. Деякі з них боляче переносять втрату з дитинства закріплених товариських відносин і стереотипів поведінки, опіки, уваги та підтримки батьків і вчителів. Це з перших днів негативно позначається на стані навчання і виховання. Велика роль у забезпеченні швидкої і безболісної адаптації до незвичних життєвих умов і обов'язків, що їх накладає новий соціальний статус, у зв'язку з цим належить військовим навчально-виховним групам вищих військових закладів освіти.

Затримка в її формуванні призводить до зниження ефективності навчання, збільшення часу, необхідного для того, щоб донести певний обсяг знань до курсантів, які б відповідали вимогам професійних стандартів випускника ВВНЗ. Бувають випадки неготовності до виконання професійних обов'язків на особистісному рівні, деякі курсанти не можуть повністю реалізувати свій індивідуальний потенціал, у них ускладнюються процеси соціальної і професійної адаптації. Психологічно не підготовлений, невдало призначений в ту чи іншу навчально-виховну групу, курсант частіше підпадає під вплив негативних чинників, що супроводжують професійну діяльність, відчуває особистісні деформації, сам починає вдаватися до неадекватних форм взаємин з іншими людьми. Це свідчить про недопустимість стихійного формування військових навчально-виховних груп, оскільки такі групи наперед позбавлені можливості реалізувати наявний педагогічний потенціал. Під час теоретико-логічного аналізу наукового доробку військової педагогічної науки нами уточнено й модифіковано поняття “педагогічний потенціал військової навчально-виховної групи”.

Поняття “*педагогічний потенціал військової навчально-виховної групи*” розуміємо як *сукупність прихованих навчально-виховних можливостей військових груп, що на основі розробленого процесу, умов, системи засобів можуть бути реалізовані*. Зокрема, такі з них: подальша профорієнтаційна робота зі спрямування курсантів на майбутню діяльність у військах; формування особистості майбутнього офіцера з високими моральними і громадянськими якостями; забезпечення особистісно спрямованого, суб'єкт-суб'єктного характеру військово-педагогічного процесу в системі “взвод – рота” з метою виховання психолого-педагогічної, спеціальної і професійної компетентності майбутніх офіцерських кадрів; доцільна організація індивідуальних, групових і фронтальних форм навчання і виховання з метою

засвоєння професійних знань, умінь і навичок, підтримання боєздатності особового складу на сучасному рівні; поєднання вимогливості з повагою до особистості курсанта з метою недопущення і попередження фактів нестатутних відносин; виховання обов'язку високо тримати честь офіцера Збройних Сил України, потреби військової культури, особистої досконалості, самовизначення у військовій кар'єрі.

Сьогодні ми констатуємо, що у навчальних групах курсантів мають місце нестатутні взаємовідносини. У числі щойно зарахованих осіб є випускники військових ліцеїв і військовослужбовці строкової служби. Вони мають значний досвід перебування у військових підрозділах, є більш адаптовані до умов військової служби (особливо останні), що надає їм цілком помітних переваг на першому етапі формування ВНВГ. Це дає їм підставу вважати себе на порядок “вищими” від курсантів, які є вихідцями із цивільної молоді, створює реальні підстави для виникнення нестатутних взаємовідносин. Військовослужбовці строкової служби, які іноді жили в умовах “дідівщини”, намагаються запровадити її і в стінах навчального закладу – військовій навчально-виховній групі.

У навчальних групах із виявами нестатутних взаємовідносин завжди є неформальні мікрогрупи, навколо яких виникають внутрішньогрупові зв'язки. У більшості випадків цим мікрогрупам (чи їх лідерам) вдається сформувати потрібну їм громадську думку навколо тих чи інших питань життєдіяльності групи. Вона підкріплюється своєрідними нормами перекрученої моралі, в основу якої покладена версія про те, що кожен член групи повинен, як стереотип поведінки, сприйняти традиційно сформовані відносини всупереч статутним вимогам. Цей стереотип припускає повне підпорядкування неформальним лідерам, беззаперечне виконання їхніх бажань, часом найабсурдніших.

При організації групового навчання також постає ряд проблем організаційного, педагогічного і соціального планів. Групова робота в навчанні не є продуктивною, викладачі не завжди готові запропонувати курсантам спільну діяльність, тобто цікаву, змістовну взаємодію, яка б забезпечила розподіл функцій за індивідуальними здібностями.

Ученими-педагогами доведено, що “найвищим рівнем взаємодії вчителя й учнів у процесі формування виховуючих відносин є співтворчість. Це суб'єкт-суб'єктна взаємодія, під час якої педагог і учні об'єднані творчим діалогом-пошуком нерозкритих потенційних можливостей навчально-виховного процесу з метою активного саморозвитку і самовираження особистості кожної дитини, а також виявлення засобів і творчих здібностей учителя й учня. Педагог і учні об'єднані не лише професійною, діловою, а й глибоко особистісною приязню й повагою один до одного. Це забезпечує дружні, сердечні зв'язки між суб'єктами виховання нерідко на все життя. [1]. Цей висновок, зроблений А.М. Бойко щодо загальноосвітньої школи, прямо стосується і військового закладу вищої освіти, але, на жаль, ще не завжди використовується його науково-педагогічним складом.

На думку Л. Олійника, процес набуття особистістю потенційних можливостей (компетентностей) до ефективної професійної діяльності безпосередньо пов'язаний з професійною компетентністю курсантів. Професійна компетентність – результат

індивідуальної самореалізації особистості. Реалізаційна спрямованість відбивається в ієрархічній структурі мотиваційної сфери особистості, виявляється у цілеспрямованих вчинках і поведінці, переживається на емоційному рівні як інтерес, захоплення, відчуття перспективи [4, 166].

Для освітнього процесу є характерним суспільна дія, у якій беруть участь щонайменше дві особи: викладач і курсант (група курсантів). Беручи до уваги те, що групи сформовані на ненаукових засадах, для викладача стає практично неможливою взаємодія з групою на основі активного навчання. “Під активним навчанням ми будемо розуміти таку організацію навчального процесу, при якій активні учитель і учні. Перший добирає навчальний матеріал, подає його учням, але так, щоб вони виявляли найбільше активності в засвоєнні його, дає учням завдання для самостійної роботи, стимулюючи їхню активність, розвиваючи в них творчий пошук, а учні намагаються найглибше зрозуміти матеріал, що їм подається, самостійно розв’язують певні проблеми або навіть ставлять їх, взагалі проявляють ініціативу в навчальній роботі” [2].

Виховання розпочинається з процесу адаптації першокурсника до умов діяльності. Це явище дуже складне і багатогранне. Сьогодні при формуванні ВВВГ майже не використовуються механізми прискорення процесу адаптації курсантів, підвищення рівня їх задоволеності участю в життєдіяльності групи, а також не здійснюється оцінка різноманітних факторів впливу на ці процеси. Практичний досвід свідчить, що процес адаптації до навчання і військової служби проходить безболісно менш ніж у половини курсантів-першокурсників інституту.

Вивчення практичного стану діяльності навчально-виховної групи у сучасному військовому закладі вищої освіти показує, що негативними моментами в процесі адаптації курсантів-першокурсників є таке:

- відсутність науково обґрунтованих механізмів адаптації курсантів, системи профілактики чинників, які негативно впливають на адаптацію першокурсників;
- недостатня індивідуальна робота з курсантами командирів і офіцерів виховних структур підрозділу;
- слабкий вплив на процеси адаптації з боку офіцерів-викладачів;
- невміння, а інколи й небажання офіцерського складу глибоко вникнути у потреби молодшої людини, відсутність турботи, зверхнє ставлення до курсантів;
- низький професіоналізм у роботі командирів, заступників командирів підрозділів з морально-психологічного забезпечення і їх недостатні знання з питань соціальної педагогіки, психології і психології особистості.

У практичній роботі командирів, офіцерів з морально-психологічного забезпечення прослідковується неефективний вплив на процес адаптації до військової служби курсантів-першокурсників, не вивчаються особливості взаємовідносин у навчальних групах, не виявляються неформальні лідери. Одна з причин такого стану полягає в тому, що не забезпечене планомірне і послідовне підвищення рівня соціально-педагогічних знань командирів усіх рівнів, прямим наслідком чого є низька ефективність спільної діяльності курсантів. Вона не забезпечується наявністю необхідних факторів, до найважливіших із яких відносимо ціннісно-орієнтовані, духовно-культурні, навчально-професійні, суспільно-політичні.

У військових закладах вищої освіти не завжди звертається увага на груповий настрій, що є необхідним компонентом регуляції усіх видів і форм діяльності. Негативні групові настрої, взаємодіючи з невизначеністю мотивації, знижують ступінь позитивного ставлення курсантів до діяльності. При формуванні навчальних груп, як показує практика, не завжди враховується зв'язок мотиваційної сфери з особистими настроями курсантів ВНВГ, який і є показником задоволеності курсанта діяльністю в групі.

Співробітництво в такій навчальній групі не є запорукою додаткового приросту якості навчання, зразкового виконання обов'язків військової служби, сприятливого морального клімату. У стихійно сформованих групах специфіка військової діяльності не визначена чіткою регламентацією міжособистісних стосунків курсантів на основі статутних відносин. У взаєминах між курсантами у такій групі поняття служби не є головним, функціональні обов'язки посадовими особами не завжди відповідально виконуються. У майбутніх офіцерів не формуються комунікативні та інші особистісні якості, висока фахова та військово-спеціальна підготовка. У службових взаєминах яскраво не виражається позиція курсанта щодо рівня його ідейної, моральної і військової культури. Громадська думка не сформована, вона не виступає каналом зворотного зв'язку, джерелом інформації для особистості про реакцію на її дії та вчинки інших курсантів. Громадська думка не загострює почуття відповідальності, не викликає незадоволеності собою, сорому і докорів сумління. Думка такої військової навчально-виховної групи не породжує в курсанта впевненості у своїх власних силах, не допомагає йому подолати недоліки, відчуття страху. Нерідко стихійно складається неправильна громадська думка про того чи іншого курсанта, подію, факт, а це породжує негативне ставлення, веде до помилок у поведінці самої групи. Командири неспроможні спростувати хибну думку про ту чи іншу людину або подію, домогтися створення правильної громадської думки. З іншого боку, ігнорування думки навчально-виховної групи командуванням підрозділу призводить до відриву від підлеглих, до виникнення нездорових явищ у взаємовідносинах курсантів.

Перший курс – найбільш складний для курсантів. Для багатьох із них навчання у військовому інституті – початок самотійного життя. Юнаки вперше зустрічаються з новою обстановкою, з невідомими раніше умовами навчання і життя військового закладу. Виникає суперечність між звичними формами поведінки і статутними вимогами. Першокурсники ще не цілком усвідомили їхню сутність, не опанували прийоми виконання. Відбувається перебудова старого динамічного стереотипу і формування нового, перебудова старих і вироблення нових звичок. Цей процес не безболісний, він викликає негативні психічні реакції, глибокі переживання курсанта-першокурсника.

Характерним для першокурсників сьогодні є також суперечність між обсягом, новизною, складністю навчального матеріалу, з одного боку, і відсутність навичок і умінь самотійної роботи в умовах військового інституту – з іншого. У цей же час відбувається дидактична адаптація. Курсантам необхідно допомогти слухати і записувати лекцію, самотійно вивчати і конспектувати

рекомендовану літературу, якісно готуватися до семінарських занять, виконувати самостійну роботу, складати заліки та екзамени.

Процес професійного становлення в більшості курсантів першого року навчання йде уповільнено. Вони навчаються нижче своїх можливостей, трапляється, що переоцінюють одержаний досвід, допускають елементи зазнайства, критиканства, завищення самооцінок, прагнуть зайняти “оригінальну”, не завжди правильну позицію.

Головним аспектом у діяльності курсантів військової навчально-виховної групи є дисципліна. “Військова дисципліна, – сказано у Дисциплінарному статуті Збройних Сил України, – це бездоганне і неухильне додержання всіма військовослужбовцями порядку і правил, встановлених військовими статутами та іншим законодавством України” [3].

Практика свідчить, що виховання курсантів у дусі суворого дотримання вимог присяги і статутів у групах, що сформовані на ненаукових засадах, не дає бажаних результатів. Роз’яснювальна робота ведеться не систематично і не диференційовано, свідомо дисципліна досягається повільно, авторитарна вимогливість командирів не дає позитивних зрушень. Крім того, курсанти ВНВГ не бажають і неспроможні принципово оцінювати порушення статутного порядку, які мають місце в групі. Молодші командири не тримають у полі зору осіб, які скоїли порушення або здатні на них, а збори особового складу недостатньо дієві в питаннях зміцнення військової дисципліни та профілактики правопорушень. Традиційними засобами виховання у курсантів дисциплінованості є стимулювання – передусім заохочення за розумну ініціативу, старанність, подвиги і відзнаки по службі. Оголошення подяки, нагородження грамотою, цінним подарунком, фотографування при розгорнутому Бойовому прапорі, повідомлення за місцем проживання чи попереднього навчання курсанта про відмінне навчання та зразкове виконання ним військового обов’язку повинно викликати гаряче бажання ще краще оволодіти професією офіцера. Але поряд із заохоченням достойних, військові статuti Збройних Сил України зобов’язують командирів і начальників не залишати без відповідного впливу жодної провини, застосовувати до недбайливих та порушників статутів покарання-стягнення.

Гальмує процес формування військових навчально-виховних груп і те, що недостатня увага приділяється підбору і призначенню формального лідера групи – сержанта. Наукові обґрунтування системи підбору сержантів ВНВГ повністю відсутні. Діяльність сержантів з особовим складом навчальної групи не завжди буває продуктивною щодо навчання, виховання, вирішення інших питань військової служби. Професійно не підготовлений сержант, як правило, не вміє створити такий морально-психологічний клімат у підпорядкованій йому групі, який би гарантував виконання поставлених завдань.

Відсутність наукового підходу до формування військових навчально-виховних груп негативно позначається на всіх питаннях служби. Недоліки і порушення, які сьогодні скоюються при несенні служби у вартах, при виконанні обов’язків у добових нарядах, недотримання розпорядку дня дозволяють зробити висновок про низьку якість відбору курсантів ВНВГ. У таких

військових навчально-виховних групах внутрішня діяльність і служба не впливають на формування у курсантів високих моральних і бойових якостей і, перш за все, таких, як дисциплінованість, наполегливість, товариськість.

Аналізуючи практичний стан діяльності військових навчально-виховних груп і беручи до уваги, що освітній процес у військовому навчальному закладі організовується як групова діяльність, вважаємо за необхідне відпрацювання педагогічних основ формування курсантських груп. При цьому враховували об'єктивні обмеження і можливості, інтелектуальні показники особистості та рівень її вихованості, індивідуальної та групової педагогіки і психології; особистого та групового навчання і виховання, стилі, рівні і моделі взаємодії викладача з курсантами.

На основі вивчення наукових праць провідних військових педагогів та психологів Збройних Сил України, власного багаторічного досвіду служби у військових закладах вищої освіти дійшли висновку, що формування військової навчально-виховної групи — це комплексне багатоцільове завдання, яке потребує вичерпної відповіді насамперед на такі запитання:

1. Протягом яких етапів і з урахуванням чого формується ВНВГ?
2. Що при цьому береться до уваги?
3. Які фактори та в якому зіставленні беруться до уваги?
4. Які взаємостосунки складаються у процесі навчання у групі?
5. Яка атмосфера панує в навчальній групі? Чи завжди доброзичлива?
6. Які проблеми й труднощі адаптаційного періоду постають перед курсантами-першокурсниками?
7. Хто лідери? Яке їх місце та роль у навчально-виховному процесі?
8. Які характерні конфліктні ситуації у ВНВГ, та як вони вирішуються?
9. Як складаються ділові стосунки викладача ВВНЗ з навчально-виховною групою?
10. У чому полягає взаємодія індивідуальних психологічних якостей особистості та групової психології і їх взаємний вплив?
11. Які показники і чинники індивідуальної та групової поведінки, їх співвідношення?
12. Яка система аналізу і діагностики стану навчання та інших видів діяльності навчально-виховної групи?
13. Як проводити корекцію стану справ у військовій навчально-виховній групі?

Виховна робота у вищих військових навчальних закладах перебуває на етапі становлення, вдосконалення методичного й практичного її змісту. Це потребує перебудови не тільки форм, методів, прийомів виховання, а й удосконалення педагогічної майстерності викладачів, сучасних наукових методик впливу на курсантів, використання потенційних можливостей курсантських груп. “Аналіз основних управлінських функцій офіцера як військового педагога свідчить, що його діяльність є різнобічною і має педагогічну суть, а відтак потребує від нього всебічної військово-професійної та психолого-педагогічної підготовленості” [5].

Сьогодні педагогічний потенціал військових навчально-виховних груп за сучасних умов не реалізований, так як групи формуються на ненаукових засадах і

в своєму становленні не досить динамічні, повільно виходять на новий рівень розвитку, до військового колективу. Він є вищим рівнем розвитку групи курсантів військового закладу, що характеризується єдністю ідейних, організаційних, ділових і міжособистісних стосунків, створених для спільного вирішення завдань оволодіння військовою справою, виховання високих морально-бойових якостей висококваліфікованих офіцерів Збройних Сил України.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи праці військових учених, визнаючи їх важливість, приходимо до висновку, що у військовій педагогіці недостатньо розроблено теоретичні засади формування ВНВГ, спостерігається відсутність об'єктивного підходу до діагностики згуртованості, переважає суб'єктивність, що призводить до помилок в оцінці згуртованості групи, визначенні досягнутого рівня, і, як наслідок, дотепер бракує науково достовірних даних щодо цієї якості.

За результатами вивчення практичного стану формування ВНВГ зроблено висновок, що саме ті теоретичні питання, які порушуються нами в статті, не знайшли втілення в практиці, навчальні групи формуються стихійно, не здійснюється прогнозування їх майбутньої діяльності.

Функціонування військової навчально-виховної групи підкоряється певним закономірностям, зокрема наявності педагогічного потенціалу, який група спрямовує на реалізацію поставленої мети. При цьому кожен курсант навчальної групи набуває практичного досвіду й здатності до групової взаємодії.

Для ефективного формування ВНВГ необхідна перебудова не тільки форм, методів, прийомів виховання, а й удосконалення педагогічної майстерності командирів на основі сучасних наукових методик впливу на курсантів з використанням потенційних можливостей навчальних груп.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко А.М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації. – Полтава: ІЗМН. – 1996. – С. 78-85.
2. Вашенко Г. Загальні методи навчання. – К., 1997. – 95 с.
3. Військові статuti Збройних Сил України – К., 1999. – 209 с.
4. Олійник Л.В. Професійна компетентність майбутніх офіцерів-зв'язківців: психолого-педагогічний аспект. Збірник наук. праць Військового інституту Київського Національного університету ім. Тараса Шевченка. Київ, 2005. No 1. 166–171 с.
5. Ягупов В.В. Управлінські функції офіцера та їх педагогічний зміст // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. – 2000. – № 2. – 311 с.

REFERENCES

1. Boiko A.M. Onovlena paradygma vykhovannia: shliakhy realizatsii. – Poltava : IZMN. – 1996. – S 78-85.
2. Vashchenko H. Zahalni metody navchannia. – K., 1997 – 95 s.
3. Viiskovi statuty Zbroinykh Syl Ukrainy. – K., 1997 – 209 s.
4. Oliinyk L.V. Profesiina kompetentnist maibutnikh ofitseriv-zviazkivtsiv: psykholoho-pedahohichni aspekt. [Professional competence of future liaison officers: psychological and pedagogical aspect.] Zbirnyk nauk. prats Viiskovoho instytutu Kyivskoho Natsionalnoho universytetu im. Tarasa Shevchenka. Kyiv, 2005. No 1. 166–171 s
5. Yahupov V.V. Upravlinski funktsii ofitsera ta ikh pedahohichniy zmist // Visnyk Ukrainskoi Akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. – 2000. – No 2. – 311 s.

SUMMARY

Andrii Kravchenko,Candidate of Pedagogical Science (PhD in Pedagogy)
Kruty Heroes Military Institute
of Telecommunications and Information Technologies
Military College of Non-Commissioned officers**Ivan Kravchenko,**Candidate of Pedagogical Science (PhD in Pedagogy)
Associate Professor
Kharkiv Ivan Kozhedub National Air Force University**PEDAGOGICAL POTENTIAL AND PRACTICAL EXPERIENCE OF ORGANIZING
THE EDUCATIONAL ACTIVITIES OF CADETS IN A HIGHER MILITARY
EDUCATIONAL INSTITUTION**

Introduction. *The article deals with the pedagogical potential and the practicality as for organization and activity content of military educational groups in a modern military higher education institution. The authors have analyzed the practical situations as for the activities conducted by the officers of cadet units to form the military educational groups in military higher education institutions. The emphasis is put on the current negative processes based on non-scientific approaches that take place in some military educational groups. The article specifies the pedagogical potential of a military educational group and underlines that lack of scientific approaches to formation of the military educational groups have negative effects on cadet training and all aspects connected with military service. It is essential to form military educational groups in a military higher education institutions and officers are necessary to have profound knowledge in basic military pedagogy and psychology.*

Purpose is to reveal the pedagogical potential and practicality as for organization and activity content of educational groups in a modern military higher education institution.

Methods. *Theoretical methods (logical-theoretical, comparative, structuring, modeling, forecasting) are used to consider pedagogical phenomena and processes, socio-pedagogical facts, to analyze and synthesize scientific resources, clarify and develop basic theoretical concepts; empirical methods (observation, documentation analysis, written and oral survey) are aimed at studying the cadet's personality, identifying the pedagogical conditions to form military groups; (sociometry, testing, expert assessment and self-assessment) to characterize the ways of forming groups; systematization and generalization of experience, pedagogical experiment.*

Results. *Military pedagogy lacks a strong theoretical framework for developing military education units. This results in an absence of objective diagnostic approaches for evaluating team dynamics. Instead subjectivity dominates, leading to flawed assessments of group cohesion, attainment levels, and ultimately unreliable quality assurance data.*

Conclusion. *A military educational group obeys certain laws, especially due to pedagogical potential, which the group uses to achieve the set goal. At the same time, each cadet of the military educational group acquires practical experience and the ability for group interaction*

To form an effective military educational group, it is necessary to reorganize forms and methods of education, as well as to enhance the commanders' pedagogical skills based on modern scientific methods which can have some influence on cadets by using the potential opportunities of educational groups.

In order to fulfill the tasks, which the military higher education institutions of the Ministry of Defense of Ukraine have to do, it is important to systematize the acquired experience and work out scientific priorities to form military educational groups.

Key words: *cadet; teacher; officer; military higher education institution; military educational group; pedagogical potential.*